

In memoriam Doc. MUDr. Ivan Pleško, DrSc.

(* 13. 06. 1930 – † 20. 12. 2016)

Doc. MUDr. Ivan Pleško, DrSc. sa narodil 13. júna 1930 v Šelpiciach pri Trnave. V rokoch 1949-1955 absolvoval Lekárku fakultu UK v Bratislave, v 1964 obhájil kandidátsku dizertačnú prácu a získal vedeckú hodnosť CSc. V 1968 obhájil habilitačnú prácu a bol menovaný za docenta v Odbore epidemiológia na LFUK a v 1987 obhájil doktorskú dizertačnú prácu a získal hodnosť DrSc. na SAV. Svoju vedeckú kariéru začal ako odborný asistent na Ústave hygieny a epidemiológie LFUK, v rokoch 1969-1976 pokračoval ako docent vo výskume zameranom na problematiku ochorení prenosných na človeka zo zvierat (zoonóz).

V roku 1976 bol vyžiadaný na Ústav experimentálnej onkológie SAV pre založenie a vedenie Oddelenia epidemiológie zhubných nádorov - išlo o prvé pracovisko v celej ČSSR zamerané na štúdium epidemiológie masovo sa vyskytujúcich, neinfekčných, najmä chronických ochorení. V rámci oddelenia v r. 1977 založil a niekoľko desaťročí viedol Národný onkologický register Slovenska, ako spoločné pracovisko vtedajšieho Centra onkológie, ktoré tvorili Ústav experimentálnej onkológie SAV a Ústav klinickej onkológie MZSR (v súčasnosti Národný onkologický ústav a Onkologický ústav Svätej Alžbety). Národný onkologický register sa postupne stal jedným z najlepších zariadení tohto druhu v strednej a východnej Európe a výsledky zo Slovenska sú trvale používané pre porovnávanie a hodnotenie trendov výskytu nádorov v európskom i globálnom merítku.

Publikoval takmer 200 vedeckých prác, z toho asi 150 z oblasti epidemiológie nádorov, pričom mnohé z nich, publikované vo významných a renomovaných zahraničných časopisoch mali vysokú citačnú odozvu (vyše 2300 citácií). Bol autorom, editorom a spoluautorom početných monografií na Slovensku „Atlas výskytu zhubných nádorov v Slovenskej republike“ (1988), „Preventívna medicína“ (1992), „Karcinóm prostaty“ (1999), „Karcinóm močového mechúra“ (2001), „Karcinóm semenníkov“ (2003), „Zhubné nádory gastro- intestinálneho traktu (2007). Prispieval pravidelne do vysokoškolských učebníc a skrípt „Epidemiológia“ 1. 2. a 3 vydanie, „Učebnica hygieny“, „Epidemiológia pre poslucháčov stomatológie“. Koeditoval a prispieval do monografií v zahraničí „Atlas of cancer mortality in Central Europe“ (1999), „Atlas of cancer mortality in Europe“ (2008) „Survival of cancer patients in Europe“ (2001). Opakovane prispieval do periodickej publikácie „Cancer Incidence in Five Continents“ Vol.IV až IX (pokrývajúce roky 1973 až 2002), „International Incidence of Childhood Cancer“ Vol. I 1970-79 a Vol.II (1980-89). V rámci účasti na medzinárodných štúdiách EURO CARE 1 až 4, EURO CIM, GLOBOCAN, EUROCHIP, ECLIS, EUROPREVAL, EUROCLUS, ACCIS boli v zahraničných časopisoch publikované početné príspevky, v ktorých bolo vďaka nemu Slovensko vždy zastúpené. V rámci spolupráce členských štátov RVHP vyšli monografie „Epidemiológia zhubných nádorov pľúc“, Rakovina vo veľkomestách členských štátov RVHP“, „Atlas výskytu zhubných nádorov v štátoch RVHP“. Vďaka jeho početným prednáškam na domácich kongresoch a v zahraničí, takmer v celej Európe, v USA, Kanade, Izraeli, Thajsku, Indii, Pobreží slonoviny, Ekvádore, Japonsku, v bývalom ZSSR, Turecku - sa podarilo zviditeľniť Slovensko v zahraničí, pričom naše detailné a presné údaje dodnes slúžia ako indikátor pre odhady počtov

nádorových ochorení v strednej a východnej Európe, v štátoch kde údaje tohto druhu chýbajú.

Doc. MUDr. Ivan Pleško, DrSc. bol činný v mnohých domácich a zahraničných organizáciách. Pracoval ako člen výboru a reprezentant Medzinárodnej asociácie onkologických registrov (IACR) pre Blízky východ a Európu, bol menovaný za čestného člena IACR (Medzinárodná agentúra pre výskum rakoviny). Pôsobil ako prvý podpredseda Komisie pre štúdium geografickej distribúcie nádorov pri IEEC (Európsky ústav ekológie a onkológie), od roku 1982 ako konzultant Medzinárodnej asociácie pre výskum rakoviny (IARC) a Medzinárodného výskumného ústavu pre prevenciu (IPRI) v Lyone, ako „Senior Research Associate“ (starší vedecký spolupracovník) Európskeho onkologického ústavu v Miláne (EIO).

Na Slovensku pôsobil ako celoštátny koordinátor výskumu epidemiológie nádorov v rámci Plánu technického rozvoja, pre spoluprácu v tejto oblasti v rámci RVHP, člen komisie pre realizáciu Národného programu podpory zdravia od roku 1996, člen rôznych komisií MZSR, Vedeckej rady Ústavu preventívnej a klinickej medicíny, komisií pre udeľovanie vedeckých hodností CSc., PhD. a DrSc. pre epidemiológiu a onkológiu. V roku 1993 zorganizoval Výročnú konferenciu Medzinárodnej asociácie onkologických registrov v Bratislave s účasťou viac ako 200 odborníkov prakticky z celého sveta.

Počas celej svojej vedeckej kariéry absolvoval študijné pobyty na Pasteurovom ústave v Paríži, na popredných európskych ústavoch a registroch vo Francúzsku, Anglicku, Nórsku, Dánsku, Fínsku a v Izraeli. V rokoch 1971-1973 prednášal ako docent na Univerzite v Constantine (Alžírsko), kde súčasne viedol aj Oddelenie infekčných ochorení.

Jeho prínos a dielo boli ocenené mnohými vyznamenaniami ako sú Zlatá medaila SLS, Medaila k 90. výročiu založenia Lekárskej fakulty UK, Cena ministra zdravotníctva za založenie onkologického registra SR. Strieborná a zlatá medaila Dr. Jesenského za vedeckú prácu v medicíne, zlatá medaila SAV za vedu a umenie, čestný člen Slovenskej onkologickej spoločnosti pri SLS a cena Panacea.

Doc. MUDr. Ivan Pleškovi, DrSc. vďačí Slovensko za jeho priekopnícku prácu v oblasti štúdia geografického výskytu, vývoja a ďalších epidemiologických a klinických aspektov ochorení spôsobených zhubnými nádormi na Slovensku za rozsiahlu a detailnú databázu v Národnom onkologickom registri SR, ktorý založil a niekoľko desaťročí viedol. Položil tak základy vytvorenia východísk pre prevenciu nádorových ochorení a zavedením získaných poznatkov do pre- a postgraduálnej výuky lekárov prispel s použitím epidemiologických metód i k poznatkom o etiológii nádorov. Participovaním a koordináciou medzinárodných projektov sa zaslúžil o významné postavenie Slovenska v oblasti štúdia epidemiológie zhubných nádorov v medzinárodnom merítku.

Češť jeho pamiatke!